

Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ (της Ιωάννας Μουτσοπούλου)

Μπορεί κανείς να απορήσει στον υπέρτατο βαθμό πώς είναι δυνατόν το μεγάλο πλήθος των ανθρώπων, με την προφανή δύναμη των αριθμών που διαθέτει και την αγανάκτηση που συνήθως αισθάνεται εναντίον κάθε εξουσίας, να είναι τόσο αδύναμο

μπροστά της. Θα έλεγα ότι το σημείο στο οποίο πάσχει είναι ένα: Ενότητα.

Αλλά τι σημαίνει ο όρος “ενότητα”; Είναι μία σύμπραξη σε μία δύσκολη στιγμή, ώστε να βοηθήσουμε τον συνάνθρωπό μας; Είναι μία ιδεολογική ταύτιση; Είναι μία οργάνωση και συντονισμός των επωφελών δράσεων; Θα έλεγα και ναι και όχι. Ναι, γιατί η ενότητα μπορεί κατά περίπτωση να τα περιλαμβάνει αν και όχι απαραίτητα, αλλά και όχι, γιατί είναι κάτι πολύ πιο πέρα από τις αντικειμενικές περιστάσεις που αντιμετωπίζει κανείς, πολύ πιο ευρύ. Για παράδειγμα, η ιδεολογική ταύτιση δεν είναι αναγκαία στη μορφή που την βλέπουμε στο επίπεδο των κομμάτων, που τόσο πολύ έχει ταλαιπωρήσει την κοινωνία και ήταν μια αποτυχία της δημοκρατίας και της πολυφωνίας που θα μπορούσε και να είχε αποφευχθεί. Βλέπουμε τον κομματικό φανατισμό για μικρές διαφορές και όχι διαφορές ουσίας. Το να ειδωλοποιούμε ένα κόμμα ή κάποιους πολιτικούς (που συχνά δεν το αξίζουν καν) δεν είναι στοιχείο που προωθεί σοβαρά την ενότητα, ούτε καν μεταξύ των συμφωνούντων. Η οργάνωση, από το άλλο μέρος, σχετίζεται με την πράξη αλλά όχι με την έννοια της ενότητας καθεαυτήν. Η συνδρομή στον συνάνθρωπό μας είναι συχνά παρούσα, αλλά δεν αρκεί, γιατί αποτελεί μία πολυδιάσπαση σε άπειρα μικρά γεγονότα και αποτελεί μία φιλανθρωπία – αλλά η φιλανθρωπία δεν μπορεί να σώσει τον κόσμο, τουλάχιστον όχι

σήμερα.

Στην πραγματικότητα, η ενότητα είναι η μία από τις τρεις μεγάλες ιδέες, η αδελφοσύνη, στις οποίες συχνά αναφέρομαι – όχι, βέβαια, λόγω της Γαλλικής Επανάστασης, αλλά γιατί πιστεύω ότι εννοιολογικά αποτελούν το κλειδί της λύσης των προβλημάτων του σύγχρονου κόσμου. Αυτές οι ιδέες είναι πολύ υπέρτερες των όποιων επαναστάσεων και ανθρώπων που τις εμπνεύστηκαν.

Η ενότητα, για να λειτουργεί πραγματικά, πρέπει να χαρακτηρίζει τον τρόπο που σκεφτόμαστε και νοιώθουμε. Η ενότητα είναι η ίδια η σχέση που μας ενώνει στον κόσμο μας και δεν μπορούμε να την αποφύγουμε. Ο τρόπος που αντιμετωπίζουμε την ύπαρξή μας στον κόσμο δεν μπορεί να βασίζεται μόνο στα αισθήματα αλληλεγγύης, όσο απαραίτητα και αν είναι. Πρέπει να σφραγίζει και το σύνολο της αντίληψής μας. Το να συντρέχουμε τον γείτονα στην ώρα της ανάγκης είναι απαραίτητο, αλλά απρόσφορο, όταν στην ώρα της άνεσης αδιαφορούμε ή υποβλέπουμε τους άλλους ή, ακόμη χειρότερα, αδιαφορούμε για τα κοινά. Η αδιαφορία για τα κοινά είναι στην ουσία και αδιαφορία για τον γείτονα και για όλα όσα προσπαθούμε να κάνουμε για να βοηθήσουμε. Είναι αυτό που λέει ο λαός «με το ένα χέρι δίνω και με το άλλο το παίρνω». Αυτό συμβαίνει, γιατί η αδιαφορία για τα κοινά αφήνει ελεύθερους τους ασύδοτους και αντικοινωνικούς ανθρώπους να εκμεταλλευτούν την κοινωνία.

Βλέπουμε σήμερα τη σημαντική βοήθεια που λαμβάνουμε από ξένες χώρες στο πρόβλημα των πυρκαγιών και που δίνουμε σε ώρα ανάγκης. Αυτό είναι κάτι σημαντικό αν αναλογιστεί κανείς το παρελθόν με την απόλυτη κλειστότητα των κοινωνιών. Αλλά πώς γίνεται, παρά την παγκόσμια εξαπλωμένη τάση για βοήθεια, οι κοινωνίες να περιθωριοποιούνται και να υφίστανται τόσο μεγάλη πίεση και απώλεια της ελευθερίας τους; Πώς είναι δυνατόν όλη αυτή η αλληλεγγύη να είναι αναποτελεσματική στο να λύσει τα προβλήματα του κόσμου; Όμως δεν υπάρχει κάποια μαγεία για το παράδοξο της κατάστασης. Η αλληλεγγύη αυτή κινείται μόνο στο συναισθηματικό πεδίο και όχι πλήρως, αλλά επιτρέπει να παραμένει άθικτο το υπόλοιπο μέρος του ψυχισμού, δηλαδή η

νοητική στάση και το βασικό κίνητρο.

Επίσης, η ενότητα μπορεί να έχει στο υπόβαθρό της όχι μόνον μια ανιδιοτέλεια, αλλά ταυτόχρονα και το συμφέρον, ότι η ισχύς βρίσκεται στην ενότητα των δυνάμεων (η ισχύς εν τη ενώσει) και αυτή μπορεί να προστατέψει τα συμφέροντά μας. Αυτό δεν είναι αληθινή ενότητα αλλά οργάνωση της δράσης μας για το καλύτερο αποτέλεσμα. Όσο κι αν είναι θεμιτό και αποτελεσματικό, δεν βοηθάει τότε που δεν υπάρχει ανάγκη, τότε που χαράσσονται οι γενικές πολιτικές, επηρεάζονται οι κοινωνικές τάσεις και δημιουργούνται τα κριτήρια της ζωής, δηλαδή όλα όσα επηρεάζουν το σύνολο της πολιτικής ζωής για μεγάλο μήκος χρόνου. Σε αυτή την περίπτωση, ακόμη και η κατά περίπτωση αλληλεγγύη καταλήγει να χρησιμοποιείται από την όποια εξουσία καταχρηστικά και να αποτελεί απλώς μια ανακούφιση παροδική. Το σύνολο όμως της ζωής παραμένει ως έχει.

Η καθημερινότητα του ανθρώπου, δυστυχώς, δεν έχει καθόλου τον ηρωισμό που βλέπουμε στην ώρα της μεγάλης ανάγκης, όταν βγαίνει από την απάθεια και τη συνήθεια, δεν έχει αυτή την έμπνευση που συνεγείρει τον άνθρωπο σε τέτοιες συνθήκες.

Γιατί η νεολαία, αυτή η αδρανής και χαοτική νεολαία, ξαφνικά έδειξε ένα άλλο πρόσωπο στην περίοδο των πυρκαγιών; Πώς μπορεί να διατηρηθεί αυτό το πρόσωπο και να μην ξαναπέσει στην απάθεια και τη συνήθεια; Οι δυνατότητες σαφέστατα υπάρχουν. Αυτό που λείπει είναι το κατάλληλο όραμα. Αλλά το όραμα χρειάζεται βούληση και όχι παθητικότητα, τόσο για να τεθεί όσο και για να υποστηριχτεί. Ακόμη και για να λάβει σάρκα και οστά στη συνείδηση απαιτείται ένα ελάχιστο ίχνος βούλησης που θα κινητοποιήσει τον άνθρωπο. Η βούληση όμως σημαίνει και μία γενική αλλαγή της αντίληψης για τη ζωή. Αυτές οι φευγαλέες αναλαμπές δεν είναι βούληση ή, τουλάχιστον, δεν αποτελούν βούληση επαρκής για τις συνθήκες που αντιμετωπίζουμε.

Μέχρι σήμερα, στον κόσμο έχει λειτουργήσει η ενότητα μέσω των συμφερόντων, αλλά η τωρινή περίοδος είναι τόσο παρακμιακή (το

μόνο που ακμάζει είναι η τεχνολογία) και τόσο συγκρουσιακή (όλοι εναντίον όλων), που απαιτείται μία απεξάρτηση από τον κυκεώνα των συμφερόντων (μεγάλων ή μικρών) και ξεκαθάρισμα των στόχων της ζωής μας. Το μόνο που δεν μπορεί να είναι μέσα στους στόχους μας είναι ο εφησυχασμός και η καλοπέραση. Ακόμη και η ειρήνη χρειάζεται τη ζωτικότητα του πνεύματος για να είναι διαρκής και αληθινή. Αλλά αυτό δεν είναι ζήτημα αυτού του σύντομου άρθρου.

Ένα άλλο ζήτημα είναι το γνωστό ότι κάποιοι λίγοι θα βγουν μπροστά και θα σώσουν τον κόσμο. Αυτό είναι απλώς μία φαντασίωση των πνευματικά τεμπέληδων, των ιδιοτελών και των αδρανών ανθρώπων, γιατί ο σημερινός κόσμος είναι τόσο αλληλένδετος, τόσο τεχνολογικά και επιστημονικά εξοπλισμένος και τόσο οργανωμένος, που «κάποιοι λίγοι» δεν θα μπορούν να μας σώσουν. Αντιθέτως, απαιτούνται μεγάλοι αριθμοί ανθρώπων που να έχουν ένα ελάχιστο όραμα και θέληση να το υποστηρίξουν.

Υπάρχουν και εκείνοι (και είναι πολλοί) που – ως συνήθως – βιάζονται να δουν αποτελέσματα και οποιαδήποτε αναφορά στη συνείδηση τούς φαίνεται καθυστέρηση και ουτοπία, αλλά δεν εξήγησαν ποτέ πώς είναι δυνατόν, με τόση δράση και πραγματισμό σαν τον δικό τους στην πολιτική ζωή, να έχουμε καταστήσει σε τέτοια χάλια και αποσύνθεση. Είναι προφανές ότι κάτι δεν πάει καλά, όταν βλέπει κανείς τόσους ανθρώπους να προσπαθούν μόνο με τη δράση να βρουν τη λύση των κοινωνικών προβλημάτων και να αυτοτυφλώνονται απέναντι στον άλλον παράγοντα της ζωής, τη συνείδηση που παράγει αλλά και λύνει προβλήματα.

23/8/2021

Ιωάννα Μουτσοπούλου

Μέλος της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ